અથર્વવેદ

સંક્ષિપ્ત

સં. લેખન

વિષ્ણુ મહંત

(M.Com., M.Ed.)

-: પ્રકાશક :-

એમ. એમ. સાહિત્ય પ્રકાશન

પુસ્તક પ્રકાશક અને વિક્રેતા

મહાવીર માર્ગ, આણંદ-૩૮૮૦૦૧

ATHARVVED

by **Vishnu Mahant**

Shihol Ta. Petlad Dist. Anand M. 9998385365

પ્રથમ આવૃત્તિ : ૨૦૧૪

નકલ : ૧૦૦૦

મૂલ્ય રૂા. :

અથર્વવેદ

વિષ્ણુ મહંત

-: ટાઈપ સેટીંગ :-

Mayur's

-: વિક્રેતા :-

એમ. એમ. સાહિત્યપ્રકાશન

પુસ્તક પ્રકાશક અને વિક્રેતા

મહાવીર માર્ગ, આણંદ

-: મુદ્રક :-

અર્પણ પ્રિન્ટરી, આણંદ

અર્પણ

પૂજ્ય પિતાશ્રી ગોવિંદરામને...

પ્રસ્તાવના....

આપણા જે વિવિધ ચાર વેદ છે જે ઋગ્વેદ, યજુર્વેદ, સામવેદ અને અથર્વવેદ. આ વેદ વર્તમાનકાળમાં લુપ્ત નથી થયા પણ વાંચન સાહિત્ય ઘટતાં મોટાં વોલ્યુમનુ વાંચન ઘણુ ઘટી ગયુ છે. તેથી મેં વિચાર કર્યો કે આપ જો મોટા વોલ્યુમને લીધે ના વાંચતા હોય તો તેને સંક્ષિપ્ત કરવા પ્રયત્ન કરુ અને મારા યુવાન વાંચકો સમક્ષ મુકું. તેથી દરેક વેદ પર આ પ્રયત્ન ચાલુ કર્યો. જોકે તેના અસલ સ્વરૂપને કોઈ નુકશાન ના પહોંચે તેનો શકય તેટલો ખ્યાલ રાખ્યો છે.

આ પુસ્તક અથર્વવેદ પર છે. અથર્વવેદ જે થર્વ શબ્દ પરથી આવ્યો છે. જે ગતિશીલતા, હિંસા અને કુટિલતાના અર્થમાં વપરાય છે. જો આ ત્રણ ના હોય તો તેને અથર્વ કહેવાય છે. તો આ ગ્રંથમાં જે મંત્રો આપ્યા છે જે મંત્રો દ્વારા ત્રણેયનું નિવારણ થઈ શકે છે. તેથી આ વેદનું નામ અથર્વ વેદ આપવામાં આવ્યું.

અથર્વવેદમાં કુલ ૫૯૮૭ મંત્રો છે. તેમાંથી ૨૯૯૬ મંત્રો અથર્વાઋષિ દ્વારા દ્દષ્ટ છે. અથર્વાંગિરા દ્વારા ૪૯ મંત્રો દ્દષ્ટ છે. બૃહદિવવા અથર્વા દ્વારા દ્દષ્ટ મંત્રો ૨૯ છે. મૃગારવા અથર્વા દ્વારા ૭ મંત્રો દ્દષ્ટ છે. અથર્વા વા વસિષ્ટ દ્વારા ૭ મંત્રો દ્દષ્ટ છે. અથર્વા વા દ્વારા દ્દષ્ટ મંત્રો ૪ છે. અને ભૃગુરાથર્વણ દ્વારા ૭ મંત્રો દ્દષ્ટ છે. આમ કુલ અથર્વવેદનાં ૨૨૦ સુકતો છે અને ૨૭૯૯ મંત્રોના દ્દષ્ટા ઋષિ અથર્વા છે. તેથી પણ આ વેદનુ નામ અથર્વવેદ પડ્યું છે. આ વેદના દ્વન્દ્વસમાસના પ્રયોગો મહાભારત, મનુસ્મૃતિ, યાજ્ઞવલ્કય સ્મૃતિ અને ઔશનસ્મૃતિ વગેરે પુરાતન ગ્રંથોમાં થયા છે.

એમ પણ વારતા છે કે બ્રહ્માજીએ અથર્વા અને અંગિરા બંનેને તપશ્ચર્યા કરવા માટે પ્રેરિત કર્યા ત્યારે તે બંને મહર્ષિ દ્વારા બ્રહ્માજીને જે મંત્રસમૂહનું દર્શન થયું તે મંત્રસમુહ 'અથર્વાંગિરસ' વેદ બન્યો છે.

કેટલાક માને છે કે અથર્વવેદ શાંતિક અને પૌષ્ટિક કર્મોનું વાચક છે. અથર્વવેદમાં સૌથી વધારે મંત્રો આધ્યાત્મિકવિષયક છે. ત્યાર પછી દ્વિતીય પ્રમાણ શાંતિક તથા પૌષ્ટિક મંત્રોનું છે. અભિચારિક કર્મ સાથે સંબંધિત મંત્રોની સંખ્યા સાવ નગણ્ય છે. આ અથર્વવેદને 'બ્રહ્મવેદ' પણ કહેવાય છે. કારણ કે આમાં આધ્યાત્મવિષયક સુક્તો અને મંત્રો વધારે છે.

આ અથર્વવેદને 'ભિષગ્વેદ' પણ કહેવાય છે. કારણ કે તેમાં ભિન્ન ભિન્ન રોગો અને તેમની ચિકિત્સા તથા ઔષધિઓ વિશે તેમાં પુષ્કળ ઉલ્લેખ મળે છે.

આ વેદમાં રાષ્ટ્ર, સ્વરાજ્ય રક્ષા અને રાજકર્મ સંબંધિત અનેક સુક્તો છે તેથી આ વેદનુ જ્ઞાન ક્ષત્રિયો માટે પણ ધર્મરક્ષા માટે ઉપયોગી બને છે તેથી તેને ક્ષત્રવેદ પણ કહેવાય છે.

આ અથર્વવેદની પૈપ્પલાદ, તૌદ, મૌદ, શૌનક, જાજલ, જલદ, બ્રહ્મવદ, દેવદર્શ અને ચારણવૈદ્ય આ પ્રમાણે તેની શાખાઓ છે. આ શાખાઓમાંથી હાલ માત્ર શૌનકસંહિતા જ પ્રાપ્ય છે.

શૌનકસંહિતા પ્રમાણે ૨૦ કાંડ, ૭૩૦ સૂક્ત, ૩૬ પ્રપાઠક અને ૫૯૮૭ મંત્રો છે. જેમાં રાજનૈતિક, ભૌગોલિક, અધ્યાત્મપરક, વિવાહસૂક્તો, પ્રાર્થનાસૂક્તો, પિતૃમેઘનુ કથન, ભૈષજ્ય, રાજવૃદ્ધિ અને સોમયોગનાં સુક્તોનો સમાવેશ થાય છે. જોકે વિરાટ, બ્રહ્મ, આત્મા, ઈશ્વર વગેરે આદિ તત્ત્વોના સ્વરૂપનો અથર્વવેદમાં ઘણી સૂક્ષ્મતાથી વિચાર થયો છે. સાથે ભૈષજ્ય એટલે કે ચિકિત્સા માટેનાં સુક્તો પણ છે. જે ચિકિત્સામાં જલ, સૂર્યકિરણ અને માનસિક ચિકિત્સાના પ્રયોગો અથર્વવેદમાં દર્શાવેલ છે. ઉપરાંત વિવિધ આપત્તિમાંથી દૂર થવા માટેનાં શાંતિક કર્મ પણ કહેવામાં આવ્યાં છે. ઐશ્વર્યપ્રાપ્તિ, ધનધાન્ય પ્રાપ્તિ માટેનાં પૌષ્ટિક કર્મો પણ અથર્વવેદમાં કહેવામાં આવ્યાં છે. રાજકર્મો પણ સમાવેલાં છે.

જો કે મેં આપ સમક્ષ જે છે તે સૂકતો માંથી મૂખ્ય અનુવાદ સાથે આપ સમક્ષ મૂકયાં છે. સમજો કે વેદ થાળ આપ આગળ આ પુસ્તક દ્વારા ધર્યો છે. આપ ચાહો તે રીતે, અર્થે આપના માનશ ખોરાકમાં લઈ શકો છો. અને વાંચનભૂખ સંતોષી શકો છો.

અસ્તુ.

વિષ્ણુ મહંત
સિંહોલ, તા. પેટલાદ જિ. આણંદ-ગુજરાત
૯૯૯૮૩ ૮૫૩૬૫

::: અનુક્રમણિકા :::

૧.	આપ: સૂક્ત	૧
૨.	મધુસૂક્ત	૭
૩.	વેનસૂક્ત	૧૩
૪.	ભુવનપતિસૂક્ત	૧૮
૫.	ઓજસસૂક્ત	૨૨
૬.	ક્રિમિનાશનસૂક્ત	૩૧
૭.	દીર્ઘજીવનસૂક્ત	૩૪
૮.	ગોષ્ઠસૂક્ત	૪૧
૯.	કૃષિસૂક્ત	૪૭
૧૦.	સાંમનસ્યસૂક્ત	૫૪
૧૧.	બ્રહ્મવિદ્યાસૂક્ત-૧	૬૦
૧૨.	અનડ્વાનસૂક્ત	૬૨
૧૩.	રોગનિવારણસૂક્ત	૬૫
૧૪.	વરુણસૂક્ત-૧	૬૯
૧૫.	ગોસૂક્ત	૭૩
૧૬.	બ્રહ્મવિદ્યાસૂક્ત-૨	૮૦
૧૭.	અરાતિનાશનસૂક્ત	૮૫
૧૮.	વરુણસૂક્ત-૨	૯૧
૧૯.	દુન્દુભિસૂક્ત	૯૬
૨૦.	તેજસસૂક્ત	૧૦૧
૨૧.	અદિતિસૂક્ત	૧૦૪
૨૨.	સભાસૂક્ત	૧૦૭
૨૩.	સવિતાસૂક્ત	૧૧૦
૨૪.	વૃષ્ટિસૂક્ત	૧૧૨
૨૫.	સિનીવાલીસૂક્ત	૧૧૬
૨૬.	કુહૂસૂક્ત	૧૨૦
૨૭.	રાકાસૂક્ત	૧૨૩
૨૮.	અગ્નિસૂક્ત	૧૨૬
૨૯.	બ્રહ્મસૂક્ત	૧૩૦
૩૦.	વિશ્વરૂપગોસૂક્ત	૧૩૩
૩૧.	કેનસૂક્ત	૧૩૭
૩૨.	પ્રાણસૂક્ત	૧૪૯
૩૩.	બ્રહ્મચર્યસૂક્ત	૧૬૧
૩૪.	ઉચ્છિષ્ટ-બ્રહ્મ-સૂક્ત	૧૭૧
૩૫.	ભૂમિસૂક્ત	૧૮૦
૩૬.	કાલસૂક્ત	૧૮૬